

Emmanuel Kant (1724 - 1804)

▼ Obdobje	Razsvetljenstvo
☰ Drugo	racionalizem
☰ Osebe	Kant
# Number	1

Teorija uma

Transcendentalna logika

Transcendentalna estetika

Kritika praktičnega uma

Kritika razsodne moči

K večjemu miru

Členi

Dodatki (suplementi)

- najpomembnejši eksponent nemškega razsvetljenstva
- =< protestant, rodil v rigidni prot. družini
- =< kritičen do tokov svojega časa (racional. in empirizem)
- kako mi zaznavamo? > oboje, racionalistično in empiristično
- delo: "Kritika čistega uma" - si razlaga kako mi razumevamo

Teorija uma

- govori o združenih idejah - = sodbe (oranžna lupina)
- imamo dve vrsti sodb: samoumevne (trava je zelena) in ne samoumevne (mucka je bela)
  - analitične sodbe (samoumevne): voda je mokra
  - sintetične sodbe a posteriori: poleg osebkja je tudi še ena informacija (vrtnica je rdeča)

- sintetične sodbe a priori (obseg trikotnika je 15cm)
- znanje gre preko izkustva, ki gre preko nekega računalnika, ki ima že določene ideje > znanje
- transcendentalna dialektika - ukvarja z idejami brez izkustva
- kar ne moremo izkusiti > metafizika

Transcendentalna logika

- nekatere kategorije sodb/konceptov so prirojene
- 12 kategorij, 4 glavne
  1. količina
  2. kakovost
  3. odnos
  4. način

Transcendentalna estetika

- čiste intuicije: prostor in čas
- prostor "jaz mislim" = možgani
- transcendentalna dialektika = vse skupaj
- fenomeni > znanje, noumeni > metafizika

Kritika praktičnega uma

- praktični um = morala
- morala - kaj je dobro in kaj je slabo, je celota nekih vrednosti
- značilnosti morale:
  - = univerzalna (velja za vse)
  - a priorna, avtonomna (cilj morale je morala sama) (ker je dobro ponavljati)
  - = formalna (se ne sklicuje na specifične kontekste, ampak univerzalne kriterije, principe)
  - kondicija = svoboda izbire

- morala mora prevladati nad senzibilnostjo (nad čuti) - ima obraten proces kot spoznavanje

Kritika razsodne moči

- reflektirajoče sodbe
  - estetska sodba:
    - lepota (to kar nam je všeč, brez interesov)
    - sublimno (vse, kar nam vzbuja čustva - pozitivna in negativna - npr. velika stavba)
  - telološka sodba: kateri je končni cilj (npr. narave, človeka)

K večjemu miru

- predlog za mir v Evropi
- naslov - po gostilni, ki je bila blizu enega pokopališča
- predlaga sestaviti eno mednarodno skupnost, ki bi zagotavljala mir - več držav, ki bi se uredile tako, da bi zagotavljale mir brez vojn
- oče ideje združenih držav (EU, ZDA)
- =< liberalni kontraktualist - prava država je tista, ki je liberalnega tipa in je osnovana na kontraktu z državljani - je jurist - predlaga en mir preko zakonov, ne preko morale
- človek v naravi ima borbeno naravo
- v tistem času =< več vojn - Kant predlaga, da bi se jih rešili s postavitvijo ene konfederacije
- prvih 6 členov - kondicije, ki so na osnovi vsega - ne zadostv
- drugi del - 3 dokončni členi - ustvarijo en definitiven končni mir
- vsaka država mora imeti eno republ. ureditev - po K je taka, ki teži bolj k miru - vlada ima neko reprezentacijo, državljani vladajo državi (kot današna demokracija)

Členi

- prvi del ima 6 členov - so neke kondicije, ki morajo biti na osnovi, ampak ne zadostujejo
- drugi del: 3 dokončni členi - ustvarjajo definitivni mir
- je prvi, ki da idejo o eni državi, o eni konfederaciji - državljani, ki vladajo lastni državi

-
1. ne sme biti taka podlaga za en sporazum, ki bi privedla do maščevanja - ne sme biti skritih pridržkov
  2. neka država ni neka lastnina ene osebe - teritorij je od državljanov
  3. stalne vojne je treba sčasoma poponoma ukiniti - če je nekdo oborožen - ob konfliktu bo uporabil orožje
  4. zavetništva so nevarna - pride do kredita/dolga > spor
  5. nobena država ne sme vplivati na delovanje ene druge države - to pospešuje konflikte
  6. če med vojno je preveč sovražnosti - je potem težko narediti mir
-

1. v vsaki državi naj bo civilna ureditev republikanska - tako teži bolj k miru - je reprezentanca državljanov pri vladi
2. mednarodno pravo naj bo utemeljeno na federalizmu svobodnih držav - da je neka zveza med državami - morajo biti eni zakoni - dajo tudi praktične napotke
3. vsak državljan v tej federaciji bo sprejet, tudi če ni v lastni državi - moramo razlikovati pravico obiska in pravico stalne naselitve v drugo državo

Dodatki (suplementi)

- človek teži k sporu, boju, vojni > narava ga spet pripelje k miru, oz. k ideji, da je mir potreben
- filozofi morajo svetovati politikom, kako se morajo moralno vesti - morala in politika morata biti eno, mora biti soglasje med dvema